

EDINOST

Glasiló Slovenskega političnega društva za Primorsko

»V edinosti je moč.«

»EDINOST« izhaja 2krat na teden vsako sredo in soboto o poludne. Cena za vse leto je 65 gl., za polu leta 35 gl., za četrt leta 1 gl. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravišču in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 65 kr. — Naročnice, reklamacije in inserate prejema Opravišču, via Torrente, »Nova tiskarna«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente«. »Nuova Tipografia« vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglaših z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Odgoja in naše šolstvo.

Večkrat bilo je uže v tem listu govorjeno o vzgoji mestnih in kmet-skih otrok; naj se ozremo tudi mi danes nekoliko in vzlasti na odgojo mestnih in okoličanskih slovenskih otrok.

Govorilo se je uže o uzroku, da mej sedanjimi okoličani tako pomanjkuje inteligence, zakaj ne bi se i več okoličanov poprijelo studiranja in obiskovalo mestnih srednjih šol, in naveden je bil uzrok, da je tega kriva le nebrižljivost okol. roditeljev in ne toliko ubožstvo, kakor bi se lahko slutilo. Resnica je, da vzlasti v Trstu olikanih in izšolanih mož dan denašnji sicer ne pomanjkuje, ker vse sili v srednje in višje šole, čela se le ubožnejši del prebivalstva loti.

Temu uzroku moramo iskati uprav v želji roditeljev, naj bi njih deca prišla na kako dostojnejše mesto ter si lažje kruh služila. Kakor pa ni vse zlato, kar se sveti, tako ni še olikan in izučen, kdor je morebiti pohajal dolžih osem do šestnajst let šolo.

Šole so dan denes gotovo dobro urejene, ali v njih se mladenič sicer mnogo teoretičnega navadi, praktičnega pa zelo malo. Kakor se je letos v državnem zboru obravnavalo, znano je, da so mladeniči na gimnazijah in realkah premnogo z učenjem obloženi, v tem ko je vseučiliščnim dijakom šola — extrema res.

V gimnazijah podučujejo se na prvem mestu klasični jeziki, druga praktična tvarina se pa zelo zanemarija, kajti, ako se more učenec na domu dve in več ur samo grščine in latin-

ščine učiti, zanemarija v tem fiziko in druge koristnejše stroke tako, da ko iz gimnazije pride, premnogokrat ne pozna niti najnavadnejše rastline in živali. Nastopek njegovega osemletnega obiskovanja gimnazije ali realke in mučnega učenja pod strogim vodstvom je, da se ko v družčino pride, rekel bi, skoraj obrnóti ne ve. Glavo ima polno grških in latinskih besed in fraz, praktičnega pa prav malo ve; zato tudi jaz ne tajim, da so nekdanje po starem kopitu urejene gimnazije mnogo več pospeševale uk, nego sedanje.

In kaj naj bi rekli o jeziku? Ako poprašas mestnega ali okoličanskega očeta, ki mu je odgoja lastnih otrok na srcu, kam spravi sina po dovršenih ljudskih šolah, odgovori ti: na nemško gimnazijo; če vprašas Laha avstrijskega je li ga dá v nemško gimnazijo, odgovori ti z »da«. V Trstu pa imamo dve gimnaziji, adno vzdržano od vlade, drugo pa vzdržuje slavni magistrat, ki nikoli ne pripusti, »da se Slovincem krivica godi.«

Za mestno gimnazijo plačuje nekoliko občina! — v občini živi skoraj polovica Slovincem; človek bi si mislil, da je ta mestna z občinskim denarjem zdržavana gimnazija (kakor tudi realka) obema narodnostima pravična, da se v njej podučuje i slovensko, ali nič tega: Slovenska polovica ni čisto nič obratjana, mnogo več je zatirana, ker na omenjenih šolah »pravicoljubni« naši Lahoni ako le morejo, slovenske diake za Lahe štejejo; še pripoznati nočejo, da so Slovenci, ker pišejo jih (tiste vsaj, koji nočejo kar čez noč Lahi postati) za Ilirce, kateri po našem

mnenju so prav tako lahko Lahi, kakor oni, ki so za Italijane zaznamovani.

Prišel mi je od strani prijatelja v roke program laške gimnazije. V tem se zabičuje temu, kdor hoče verjeti, da je obiskovalo gimnazijo 356 Lahov in le 12 Ilircev, iz česa je očavido polasčevanje. Ti možje znado prav dobro delati, da le pesek v oči mečejo lahkovernemu ljudstvu, ker je Slovincem kolikor je nam znano na onej gimnaziji mnogo več. Ali pustimo jim to nedolžno (?) veselje, vsaj kdor je Slovenec, ostane, naj si bode zapisan makar za Turka.

Govoriti smo hoteli v prvej vrsti o odgoji okoličanskih otrok in prešli smo nehote na gimnazije. Pobiljšajmo se in držimo se prejšnjega ukrepa; vendar pa naj nam bode poprej dovoljeno izraziti svoje mnenje o dveh gimnazijah v Trstu. Da javno govorimo, nam Slovincem ni nobena namenjena, ker v obeh se podučuje v nam tujih jezikih, kar se pa žalibog ne godi le v Trstu.

Kakor ni mogoče uživati lepote in sladkosti kaknega najslavnejšega pisateljskega proizvoda, ako je v tujem jeziku pisan (če tudi smo se tega dolgo učili, in pravimo da ga znamo), tako si ne moremo pričakovati velikega napredka od naših otrok, ako pohajajo šolo, v kateri je tuj jezik učni. Mislimo si le Slovence, ki je ljudske slovenske šole obiskoval, v prvej gimnazijalki, gotovo ni brez težkoč: veselje do uka in strah pred strogim profesorjem primora ga besedo za besedo iz učne knjige na pamet se učiti, to kar se nemški, oziroma laški otrok malo ne

naudi, če le jedenkrat z premiselkom prečita. To je muka, katero pozna le tisti, kdor jo je imel. Mine eno, dve in celo več let, ne da bi znal dobro učnega jezika. In koliko znanosti si je uže pridobil? Mnogo besed, znanja pa čisto malo. In kako trdo mu še le gre v poznejših letih! kajti kako si more eno reč dobro zapomniti in jo umeti, ako dotičnega jezika dobro ne ve? In kako naj bi se ga bil naučil? vsaj ko stopi v gimnazijo, ne sliši več nego nemško v tem ko se je (govorimo o okoličanih) v ljudskih šolah le slovensko in laško učil.

Je li z mestnimi otroci, kateri so vladno ljudsko šolo obiskovali kaj boljše? Mislimo da ne, ker v tej se od prvega razreda začneš podučuje vse v nemškem jeziku, kojega slovenski ali laški otrok čisto nič ne umeje. Poznam takega otroka, ki je obiskoval omenjeno ljudsko šolo ter ko je bil v četrtem razredu se učil krščanski nauk na pamet, pa ga nič ni umel. Z drugimi predmeti se godi istotako, ako se učni jezik ne umeje, umeje se še manj to, kar se na podlagi onega jezika uči: to je prav tako, kakor bi ribam pridigoval, kakor je storil oni svetec. Zato si moramo od take mladine prav malo napredka obetati, v gimnaziji in realki, kakor v vseh šolah, treba je dobro nauke umeti in tedaj le zadobi se ljubezen do tega, kar se uči. —

Zato mislimo, da je, ako uže ni možno do čisto slovenskih srednjih šol priti, mnogo boljše, se jezika, v katerem morajo naši otroci v srednjih šolah svoje studije nadaljevati, v ljudskih šolah na podlagi materinega toliko

PODLISTEK.

Domoljubje in izdajstvo.

(Konec.)

S. Peliko je postavil plemenito načelo: »Ni narodojuba brez kreposti, to je: oni ne ljubi in ne more ljubiti naroda svojega in svoje domovine, kateri ni človek, ni mož, da bi bil po lastnosti svojih v diko preblage domovine«. Velikodušni Italijan povdarja toraj izvrstnost vsacega posameznika, ki želi, da se mu pridene častno ime »rodoljuba«. Kdor si toraj priboriti hoče ime »rodoljuba«, mora v prvej vrsti paziti, da ne postane nevreden sin domovine svoje. Sam časten, govoriti mora pravi domoljub z visokoštovanjem o domovini, o narodu, kateremu pripada in le potem se more bližati njej. Če pa je postal vreden sin svoje matere domovine, potem naj se je oklene do zadnjega dihaja, da more vzkliknóti v poznej starosti, ko ga užopuščajo telesne moči, ko mu oslabi vid in sluh, s pesnikom domačim:

Vnukom poznim oznanujem:
Da sem ljubil domovino
Z srcem zvestim le jedino,
In za mater to preblago
Dal bi bil življenje drago!

Kako krasne dokaze o pravem domoljubju imamo prav mi Slovenci v naši minulosti in tudi sedanjosti! Kako krasne izglede nam brani sploh slovanska zgodovina! Naj tu navedemo jedno pričko, koje opisuje l. 1852. Matija Ban v svojih povestičnih iskricah in katera nam kaže, da je sicer imel sloveči Rim jednega Bruta,

a Slovanom je v le jednom slučaju prava dika mnogih Brutov.

Bilo je leta 1109. Boleslav krivonusti je kraljeval v Poljskej. Sprl se je z nemskim carom Arigom V., ki mu obsede Glogavo, znamenito mesto v Sleziiji. Dolgo in hrabro so se branili Glogavljani, naposled jim moči otrpnejo, kajti bilo je sovražnikov preobilno. Sklenoli so toraj petdnevno premirje, po končanju kojega, ako bi mestu ne prišla pomoč po Boleslavu, bili bi se na milost ali nemilost udali. Ob enem so izročili diko svojo, to je sinove prvih rodovin v poroštvo. Boleslavu ni bilo nikakor mogoče, da dojde v tako kratkem času s zdatno vojsko na pomoč, radi tega poroči zvestim Glogavljanom, naj so po končanem premirju nikakor ne udajo, ampak naj se vstrajno bore do zadnjega dihaja. Mej časom, da zbere svojo moč in jim pride v rešitev. Poročilo Boleslavovo je ohrabilo Glogavljane in petega dne, na mesto da bi bili odprli mestna vrata, pokažejo se na zidovjih, pripravljeni na obrambo. Arig se razljuti in udari na nje, a bil je hrabro odgnan. Sedaj misli na zvijačo; on pripelje mladeniče, ki so bili v poroštvo pred zgradbo in jih razstavi, privezane, v prve vrste. Za to vrsto se razpoloži nemška vojka. Nesrečni Glogavljani se razgroze nad takim prizorom. Prvo orožje na napadnik ne bilo zadelo in usmrtilo njih lastno krv, vzorne mladeniče glogavljanskih meščanov. Nekaj časa so dvomili mej očinsko ljubeznijo in ljubeznijo do domovine. Ko so pa videli, da se sovrag mestu bliža, zmaga domoljubje nad ljubeznijo do otrok. Čutstvo sveto do domovine plane v hrabre boritelje in grozna orožja se zrušijo iz rok vrlih domoljubov in užaljenih očetov na glave lastnih sinov. Strašan prizor! Sinovi so takoj padli kakor žrtva te do-

morodne, redko slišane ljubezni. Očetje, gnevom največjim razpaljeni strahovito potolčejo sovražnika in Arig je bil prisiljen v beg.

Glogavljanom naš spomin!

Kako vse drugačni pa so izgledi izdajstva! Proklet je človek, koji izda domovino! To je sicer nekako huda in na prvi pogled prestra, barbarična sodba — a to je ob enem sodba, koje so vsi narodi, v vsakej dobi izrekli nad izdajco. Povestnica vseh narodov je pomnjivo zabilježila imena istih, da ostanejo narodu, da ostanejo domovini večen cilj preziranja, odvratnosti in kletve. Strašna je ta sodba — ali zaslužna in ne le, da sramota in prokletstvo stojite nad grobom izdajice, temveč ga ta beda večkrat in večinom tudi uže v življenji dobiti. Tu mej nami se ga izogiblje vsak in tudi onkraj svetnega življenja mu nikakor ne veljajo besede:

Blagor mu, ki se spočije!

Kako grozno, kako strašno! A tudi v življenji ga oni, katerim se je v škodo naroda svojega pridružil, ne česte. Nikdar ga oni, kojim je prodal svetinje domače, ne čislajo in tudi čislati ne morejo. Kdo bi mogel spoštovati podlega človeka, koji iz koristolubja, iz sebičnosti, ali bodi si iz kojega drugega uzroka ono izneverja, kar je bilo, je in bode vsakemu človeku najsvetejše na svetu? Oni, kojim je preumišljeno ali pa nepremišljeno prodal domače mišljenje, domače teže, misli, deo — imajo ga le za kupljeno orožje, s katerim orodjem smejo delati, kakor jim drago; oni ga imajo za sužnja, ki po dovršenej ulozi ne zasluži več nobenega priznanja. Človek, po božjej podobi ustvarjen, postaj je — orožje, suženj! Kak propad!

Izdajica je bil dotičnim koristen in morda je za to celo novce sprejel, sra-

motne novce Judežev — in sedaj je v očeh onih, ki so ga porabili, le propadla izdajica brez duše, brez srca! Izogibljejo se ga tudi v nasprotnem taborji in se ga prično batl, kajti kdor je izdal narod svoj — more izdati tudi posameznike. Vsakdo si misli: »Kdor je mogel tako izdati svojo domovino, more tudi prodati in izdati mena«. Občen nastane klik: »Varujmo se ga!«

Tako je bilo, je in bode; tako je bilo pri nas in pri drugih narodih vseh časov, jezikov in veroizpovedavanj. Tako misli človečanstvo o izdajci uže tu v življenji in onkraj groba, kajti:

Črna zemlja naj pogrezne tega, kdor odpada!

In — zgodovina? Kake črne slike nam slika o izdajcih, kako jim spleta vence brezote ter jih obdaja s trujem in ostudom! V primeru naj nam bo izdajstvo Glinskega.

Rurik, osnovatelj roskega carstva je združil pod svojo vrhovno vlast vso severno Rosijo in je postavil svojo stolico v Novgorod veliki, pri jezeru Ilmenu. Upravitelj njegovega maloletnega sina, Oleg razprostrani carstvo in prenese stolico v Kiev. Drevljani, jeden pokorjenih narodov ubijo Izora Rurikoviča, misleči, da si tem potem pridobe svojo svobodo, a bili so vnovič vpokorjeni po Svetoslavu, ki je podal v Rosiji prvi pogibelni primer razdrobljenja državnega, deleč po smrti carstvo mej tri sinove. Jaropolk napade Olega, koji v boji propade in življenje zgubi; a Vladimir, boječ se Jaropolka, pobegne k Variagom. Jaropolk se ni dolgo veselil nove zjedinbe roske, kajti Vladimir prihiti z novo vojsko in napade Jaropolka. Jaropolk se usmrti po prevari. Vladimir zasede prestol, uvede krščanstvo v Rosiji in razdeli državo po

naučiti, da jim je mogoče v tem dalje studirati. Iz tega se vidi prevelika korist, ki bi učečej se mladini donajala slovenska ljudska šola v Trstu na podlagi milega slovenskega jezika. Prizadevati se moramo tedaj na vse kriplje, da si jo pridobimo. (Dalje).

Govor

drž. poslanca gosp. Nabergoja v poslanskej zbornici dne 17. t. m. k naslovu »gradba drž. železnice«.

(Po stenografičnem zapisniku)

Visoka zbornica! Ako sem pri posvetovanju tega poglavja prošil besede, zgodilo se je to, da izrečem zahvalo visoki vladi, ker je za zgradbo železnice Hrpelje-Trst postavila v letošnji proračun 1.200.000 gld. katere, tako pričakujem, tudi visoka zbornica dovoli.

Pri gorkejši skrbi, katero vlada zdaj za Trst kaže, opravičeno je tudi pričakovanje, da se pri tem koraku ne ustavi, temuč da bo daljše pospeševanje trgovinskih in mornarstvenih interesov Trsta z grajenjem primernih občil podpirala, ker po mojem menenju so interesi Trsta z državnimi interesi tako tesno spojeni, da se vlada nikoli ne more zadosti prizadevati za povzdigo Trsta.

Žal, da so se ti interesi od nekdanj zelo zanemarjali, vzlasti pa pod vlado tako imenovanih ustavovercev in glasovitega meščanskega ministerstva.

Trst je pripoznan kakor prvi in edini trgovinski emporij v Avstriji; vsaka država bi bila tako važnemu kraju svojo pozornost obračala; posebne razmere, katerih so pa poprejšnje vlade sokrile, one so Trst notranjim deželam skoraj nekoliko otujile.

Bila je to sicer ozkostična politika, ker so s tem skoraj pšenico s plevami izplali. To naglašam iz tega vzroka, ker želim, da se Trst sodi z državnega stališča, ne pa z stališča gotovih strank. (Dobro! na desnici).

Ako tedaj Trst z edino pravega stališča opazujem, moram pred vsem živo obžalovati, da je Trst še danes z edino železniško črto zvezan z notranjimi deželami in vsemi družimi severnimi in severozapadnimi trgovskimi okrajinami.

Zgradilo se je v Avstriji jako veliko železnic na severju, in prejšnja ministerstva so vse mogoče železnice podpirala; le na glavno prometno pot niso mislili. In kdo bi pač mogel temeljito in stvarno oporekati mojej trditvi, da Avstrije glavna prometna žila more biti le ona, ki drži od severozapadne avstrijske meje najbolj naravnost v Trst? Vse druge prometne žile imajo zelo malo važnosti. Moj zelo

svojej smrti na dvajset delov mej sinove in posinove.

Na ovi način so nastale majhne, borne knježevine. Zavist in nesloga, koji ste vladali mej istimi, prouzročili ste obči propad leta 1224., v kojem pripade vsa Rosija krutemu jarmu Tatarjev. V robstvu je zidihovala Rosija blizo 200 let in še Ivanu III. se je posrečilo pridobiti svojej domovini nezavisnost. Leta 1487. udari na kana kazanskega in ga podjarmi. Ivan ni le prihoril stare svobode, temveč je zopet zjedinił poprej razkosane knježevine in na ovi način si je pridobil ime drugega osnovatelja ruskega carstva. Njegov sin Vasilj IV. je nadaljeval očetovo delo in tako je Rosija rasla v veličini in moči. V bojib, ki so bili mej Rosi in Poljaci časom Vasilja, pribiži kakor izdajica poljski plemič Glinski v Rosijo. Nekaj časa je uže tu sodeloval proti lastnej domovini, kose mu zopet vrne hrepenenje po rojstvenej zemlji, kajti tudi njemu so pričeli rojiti blažene misli po glavi, koje naš pesnik tako lepo opevuje:

Teško je pač ločen biti,
Dom in drage zapustiti,
Tega, tega se bojim;
Ker le z brati vaup živeti,
Z brati svojimi vkup umreti,
Vedno, vedno si želim.

Dospel je sicer pri Vasilju više in više, zadobil marsikako častno mesto, a trla ga je vedno misel, da je izdajica in vse mu je bilo prazno v prsih njegovih. V svojem nemiru se skrivnim potem obrne do poljskega kralja, ali bi mu oprostil. Kralj, želeč, da se vrne Glinski zopet v domovino, odpošlje posrednika, mladega plemiča Tupkega v nasprotni tabor. Tupko pride mej Rose, kakor da bi bil tudi on begunec, ali bil je sumljiv in zatožil so ga Vasilju. Ker ni hotel Tupko svojega namena ra-

čislani tovariš in prijatelj iz Trsta je uže lansko leto interpeliral visoko vlado, ali ona ne misli na brzo izvršitev tako nujno potrebne železnice čez Ture planine. S to interpelacijo je gospod interpelant izrekel željo, katero ves Trst preživo čuti, in čas bi bil, da se tej nujnej potrebi ustreže i da se nam k malu izza vladne mize odgovori, da ima vlada najozbiljnišo skrb ne le za zgrajenje najkrajše zvezne železnice čez Ture planine, temuč tudi za zgrajenje najkrajše zvezne železnice mej Rudolfovo železnico in Trstom (Prav resnično! na desnici), ker jaz menim, da ne pretiram, ako trdim, da je železnica čez Ture planine, zvezana z Rudolfovo železnico in podaljšanje te zadnje do morja, najvažnejša gospodarska naloga Avstrije. (Dobro! Dobro! na desnici).

Ali se ima potem zveza z morjem zgoditi po Predilskej ali Loškej železnici, to naj razsodi previdnost visoke vlade.

Po mojih mislih pa bi Predilska železnica pogojem svetovne trgovine bolj ugajala. Sicer pa se je o prašanji: Predil ali Loka, toliko pisalo, da se mi ne zdi potrebno te stvari razmotravati. Ustvarili ste si dve stranki, katerih vsaka se drži svojega stališča, katerega se je poprijela, za katero vplivajo tu pa tam tudi krajni interesi.

Jaz sem tudi prepričan, da finančno stanje naše države dela velike težave, ali razsvitljena vlada najde pomočke, da tudi tepremore, kadar gre za produktivne troške, ki imajo v temeljiti blagostanje v najširših krogih prebivalstva.

Avstrija leži v srcu Evrope, primerno je toraj naravnim razmeram, ako drži glavna prometna žila od severja in severnega zapada Evrope proti južnim morskim bregom, in od tam dalje v vshodnjo Azijo skoz Avstrijo, in ako je in ostane glavna postaja tega prometa Trst, kakor se to skoraj ne more drugače misliti, toliko manj, ker je sueški kanal Trst, mej vsemi družimi lukami jadranskega morja, vshodnjej Aziji najbolj približal.

Še le te dni je nek načrt nemškega državnega kancelerja v časnikih vseh barv veliko hrupa vzbudil; po stranki, katero zastopajo ti časniki, sodijo ta načrt ugodno, ali neugodno, skoraj vsem pa je bila merodajna politična stran načrta. Gre namreč za to, da se v Trstu ustanovi glavna postaja za neki del nemškega prometa in trgovine v oddaljeni vshod. Jaz v vsem tem prašanji ne vidim nič čudnega, ker ako bi bila Avstrija uže več let za prave prometne črte proti Trstu skrbela, potem nikoli ne bi mogla bila priti v obzir katera druga luka, bodi si Genova ali Brindisi, in verujte mi, gospodo moja, da tudi vsa moč železnega kancelerja ni tolika, da bi mogel prometu odpreti pota, ki niso

zodeti, zato je bil obsojen na smrt. Sežgali so ga na živej žrjavici. Mirno in povsem udano je prebil Tupko, zavest si domoljubja in rodoljubja, svojo smrt.

Glinski pa je bil vedno bolj nesrečen. Vasilj se prične bati, da tudi njega izda in proda poljski begunec Glinski, prožene ga v najbolj puščobni del Moskovski. Tam so ga v grozne verige okovali in kakor najzlobnejši jetnik se je moral prepričati, kako strašni so plodovi izdajstva. Dolgo let je to trajalo; potem ga pomilosti Vasilj ter ga zopet sprejme v carsko poslopje. Tu pa je bila njegova radost kratka. Vasilj umre in njega vdova Elena se ga zopet prične bati, kajti: »Kdor je mogel izdati svojo domovino, more tudi prodati in izdati mene«, tako si je mislila blaga Elena o izdajici Glinskem. Ona ukaže, da se Glinskemu obe očesi izkopljeta in kakor slepca ga je zatvorila v neki samostan, kder je slaboznačajni Glinski strašne smrti za gladom umrl.

To, dragi bratec, je prizor smrti narodove izdajice Glinskemu na večne čase naše zaničevanje, naš stud — vam pa Glogavljani, veden spomin spoštovanja! Končujem male, medle slike svoje ter klidem sinom naše mile domovine, ki potrebuje mnogo Glogavljanom, da se vestno varuje vsakega Glinskega, s pesnikom našim:

Ne plaši se znoja, ne straši se boja,
Saj možko dejanje krepčuje moža,
A pokoj mu zdrave moči pokonča,
Dejanje ti ljubi, a boj se pokoja!
Dolžan ni samo, kar velja mu stan,
Kar more, to mož je storiti dolžan!
Na delo tedaj, ker resnobni so dnovi,
A delo in trud ti nebo blagoslovil!

Miroljub.

najkrajša in najcenejša. Iz tega se le to vidi, da prava prometna in trgovinska politika naše trgovinske uprave mora Trstu zagotoviti najvažnejše trgovinske okrajine v severozahodnjem in zahodnjem Nemčiji, in da se morebitne dvombe morajo zaznamovati le na rovaš tistih avstrijskih gospodarjev, ki so pred šestimi leti gospodarili in so si prisvojili izrek: »Nemško do Adrije«. (Prav resnično! na desnici).

Znano je, da so avstrijski ladijarji večinoma Slovani in Italijani; morebiti se je prav zato na avstrijsko brodarstvo tako malo skrbi obračalo, ker kdor pozna avstrijsko dolgo obrežje in ljudi, ki stanujejo na njem, mora strmeli, da se naše brodarstvo doslej ni bolj razvilo. (Prav resnično! na desnici).

Zelo se je napadalo tudi edino avstrijsko parobrodno društvo, na katero se moremo ozirati, ali nikoli se niso navedla sredstva, kako bi se to velikansko tržaško podjetje vsposodobilo k večjej kreposti. Mogoče, da pri Lloydu ni vse zlato, kar se sveti, ali naloga avstrijskih domoljubov ne more biti, jemati zaupanja zavodu, namesti da bi se iskalo pomočkov, kako bi se zboljšale morebitne napake in uže obstoječemu zavodu novo življenje vdahnolo. (Dobro! na desnici.) Lloyd obstoji, zboljšati se more, kakor vsak drug zavod, a k temu potrebuje kreposti v gospodarskih stvareh umno postopajoče vlade. Sedanjej vladi se sicer ne more očitati, da o tej zadevi nič ne dela; ona je za Trst več storila, nego večji del nje predhodnic. Ker ako bi bile te poslednje spoznale in si k srcu vzele važnost domačega brodarstva, ne moglo bi se danes razpravljati prašanje, ali avstrijskim interesom ni škodljivo, ako nemške ladije nemško blago od morebitne glavne postaje v Trstu prevažajo v vshodnjo Azijo, ampak nemškim trgovcem bi morala ugajati raba avstrijskih ladij. (Prav resnično! na desnici).

Upam, da ni še prepozno; kadar dobomo prave naravne prometne črte v notranje dežele, in ako se potem seže brodarstvu s pravnimi pomočki pod pazubo, lahko se v zadnjem uri še vse popravi, in prav zato smatram za sveto dolžnost, vlado pri vsakej priliki opozarjati na ožjo svojo domovino. To se ve, da se pri tem ne morem uzdržati, da nebi naglašal, kako je želeli, da se Primorju, s katerim se je od nekdanj delalo po mačehovski, obrne večja pozornost, s tem bi se odpravila tudi neka malopridna počenjanja, ki so Trstu le v škodo. Gotovo ima visoka vlada moč, v Trstu ustvariti take razmere, ki bi omogočile tam razsajajoči prepir mej obema domačima narodnostima zatreti in prinesle mirno, blagodejnemu delu posvečeno življenje. (Dobro! na desnici.) Tega pa nikoli ne bo mogoče, dokler bo neka svajat tržaškim Slovanom pripoznavala manj narodnih pravic, nego n. p. tamošnjim grškim naseljencem. (Dobro! na desnici).

Sovraštvo, katero se razodeva Slovanom od neke strani, gotovo se ne more odobravati, ni z avstrijskega, ni s tržaškega stališča (Dobro! na desnici), ker Slovani nikoli ne dopusté, da bi jih v Trstu smatrali za tujce. (Dobro! na desnici.) Menim pa, da bi se visoka vlada morala prizadevati, da se vedno bolj vroči boj s primernimi sredstvi tako zajezi, da se nasproti omenjenej svojati tlačeni Slovan varuje, in da se mu podade sredstva, da bo v uradu in šoli pripoznan prav toliko, kakor Italijan, in da ne bo užival manjših narodnih pravic, nego celo Nemec. (Prav resnično! na desnici.) To je po mojih mislih tudi z avstrijskega stališča edino pravo. (Dobro! na desnici).

Jaz sem razložil i načrtal le najvažnejše, tržaške razmere pa so vredne še natančnejše razprave v višej tej zbornici, katera naj nikoli ne bi pozabila, da Trst zahteva s državnega stališča največji obzir in da ga je vreden, in jaz menim, da se ne morem, ako verujem, da so večini visoke te zbornice po meni visokej vladi priporočeni interesi Trsta prav tako na srcu, kakor meni, in da bodo vedno nabajali potrebno podporo. (Odobrovanje na desnici. — govorniku se od več strani čestita.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Cesarjevič Rudolf s prevzvišeno svojo soprogo je 19. t. m. v pri najlepšem vremenu prišel v Karf, potem šel na lov v Epir, zvečer pa se odpeljal proti Kotoru, kamor je dospel 20. t. m. proti večeru, danes pa se odpeljal na Cetinje.

V seji 17. t. m. je poslanska zbornica rešila ves proračun trgovinskega ministerstva in začela razpravljati proračun poljedelskega ministerstva. Mej razpravo je poslanec Lenz priporočal, naj se životno zavarovanje malih ljudi zveže s poštnimi hranilnicami. Poslanec Nabergoj je govoril za naglo izvršitev želenice Trst-Hrpelje i neposrednjo zvezo Trsta s železnicami v zahodnjem državi. Trgovinski minister je na želje poslance Menger-ja izjavil, da se bo na potrebe v Sleziiji po mogočosti oziral. Poslanec Dürich je priporočal vladi, naj dalje hodi po poti, katero je nastopila glede železniških tarifov in carinskih naredeb. V razpravi glede poljedelstva je govorilo več poslancev o sredstvih, da se odvrne poljedelski propad. Poljedelski minister se je protivil očitaniu, da je v poljedelskem ministerstvu nastopila nedelavnost ter je navajal uže sprejete in večidel potrjene zakone. Gledé izrečenih želj je minister rekel, da je več njih uže splojenih in da se bo on vedno prizadeval po mogočosti varovati poljedelske interese.

V večernej seji sta se po dolgej razpravi rešila prva dva naslova poljedelskega proračuna.

V seji 18. t. m. je poslanska zbornica najprej brez promembe sprejela še ostale naslove proračuna poljedelskega ministerstva, potem pa začela razpravljati proračun pravosodnega ministerstva. Pri naslovu »središnje vodstvo« je poslanec Knotz mnogo tožil o pravosodnej upravi na Češkem ter omenjal tudi tako imenovane varnsdorfske pravde o veleizdaji. Knotz je trdil, da se Nemci na Češkem hočejo tako zatreti, kakor so se Rusini v Galiciji in Italijani v Dalmaciji. Knotz se tedaj pajdaši z Iredento. Mej tem, ko je on to poučarjal, stopil je poslanec J. Czerkawski k njemu, ter mu zapretil, naj Rusine v miru pušča, vsled česar je vstal velik hrup na levici. Poslanci so zapustili sedeže in načelnik je pretrgal zborovanje, da je nemirneže z galerije spravil. Ko se je seja zopet pričela, pokaral je načelnik Czerkawskega, ker je povzročil nered. Ko je pa Knotz svoj govor končal, pokaral je tudi tega zaradi neparlamentarične izjave zoper načelnika okrožnega sodišča v Lipi.

V večernej seji je poslanec Vasaty kazal na to, kako je liberalna vlada, sedanja opozicija, proganjala nasprotno stranko. Govornik pravi, da se sedanja vlada prizadeva za zakonito enakopravnost ter navaja dokaze, da sodišča še vedno prezirajo načelo enakopravnosti. On dokazuje dalje, da je češki jezik pod sedanjo vlado zgubil tla celo tam, kder je bil pod absolutizmom in ustavoverno vlado v rabi. Še slabše je sodstvo na Sleskem. Tako so Čehi v resnici državljani drugega razreda v svojej domovini. Govornik se obrača na pravosodnega ministra, naj opravičenim željam českega naroda ustreže. — Poslanec Jaques obžaluje, da se ni spločila želja gleue izdanja kazenskega in civilno-sodnega reda, in mnogo toži zoper postopanje pravosodne uprave in pravosodnega ministerstva, kateremu očita, da ovira napredek. — Pravosodni minister, baron Pražak, odgovarja na te tožbe najprej Knotzu in pravi, da ima jezikov ukaz le ta namen, da opominja sodne uradnike k natančnemu spoštovanju zakonov; proganjali se sodni uradniki niso, če se zakonito disciplinarno preiskavanje ne smatra za proganjanje. Agitacijo sodnih uradnikov ni bilo potreba, ker nemško-češko ljudstvo samo vedno bolj opoziciji hrbet obrača. Vse tožbe zoper sodne uradnike minister odločno odbija. Minister izreka slovesno, da pri zaporu in postopanju zoper varnsdorfske zatožence prav nič ni vplival, ampak to zadevo zvedel še le iz časnikov. Potem se je obrnil minister proti Vašaty-ju ter rekel, da obžaluje njegovo postopanje, ker je rekel, da je jezikov ukaz nezakonit, ker ta ukaz nema v sebi drugega, nego uže poprej obstoječe zakonite določbe. Nazadnje pobije

minister Jaques-ove trditve. Da se ni izdal nov red o kazenskem postopanju, krivo je strankarstvo v zbornici, ker vsled tega so se zavlekla dela v dotičnem odseku. Zakon glede odškodovanja po nedolžnem obsojenih razpravlja gosposka zbornica. O zbornici podane predloge je vlada vedno uvaževala. Nobena vlada katere države koli ne bi dovolila bila, da se vsi spisi kazenske obravnave parlamentu predložijo. Pravosodna uprava je vedno imela pred očmi brambo pravice in kaznovanje krivice. Tako bode tudi vprihodnje postopala, dokler bo imela cesarjevo zaupanje ter jo bode podpiralo zaupanje večine državnega zbora.

V seji 19. t. m. se je nadaljevala razprava o proračunu pravosodnega ministerstva in sprejelo se je več naslovov. Med razpravo se je potezal poslanec Kulaczowski za narodne pravice Rusinov. Poslanec Russ je govoril zoper jezikovni ukaz ter napadal pravosodnega ministra. Poslanec Madejski je zavračal pritožbe poslanca Jacques-a glede zatiranja Rusinov in rekel, da imata oba naroda, Rusini in Poljaki skupen cilj vzajemnega delovanja za splošno blagostanje. Poročevalec Lienbacher je grajal postopanje poslanca Knotza. V avstrijskem parlamentu nema poslanec zastopati nemških, ampak avstrijske pravice; tudi imuniteta ima svoje moralne meje, in poslanec se mora varovati, buditi razburjenost med prebivalci. Na desni strani sedeli Nemci se tudi, če bode potreba, potegnó za nemštvo, kakor oni na levici, a zdaj tega ni potreba. Govornik jemlje v varstvo sodnike nasproti Knotzevemu očitjanju, da so pristranski.

V večernej seji je poslanska zbornica izvršila razpravo o proračunu ter brez ugovora sprejela finančni zakon po odborovih predlogih.

Ogerska poslanska zbornica je 19. t. m. sprejela predlog glede volitve regnikolarne deputacije o hrvatske zadevi; opozicija se je temu protivila, minister Tizsa pa je nje razloge pobijal in dokazoval, da ni nobene nevarnosti, ker so končni sklepi pridržani ogerskemu postavodajstvu.

Vnanje dežele.

Iz Albanije dohajajo uže dalj časa zelo vznemirjajoče vesti. Znano je sicer, da Albanija skoraj nikoli ni mirna, in da so v tej deželi skoraj vsako leto upori, da ima turška vojska tam doli skoraj vedno dosti opravka in zato se svet navadno za te stvari ne briga veliko, ker je na to uže navajen. Tudi dohajajo vesti iz te dežele tako počasi, kakor bi bila kde na konci sveta, ne pa pred avstrijskim pragom, in še te vesti so malo zanesljive; navadno se malajo mnogo lepše, nego so v resnici, ker so ogrnene s turškim plaščem; časi pa tudi, a malokdaj, pretirane, ako jih zanese drug veter v izobraženo Evropo. — Letos je bil, i morebiti je še, upor jako ozbiljen, ker gotovo je to, da so Arnavti obsuli in poropali Prizren, nekatera poročila trdijo, da so ga tudi požgali. Gotovo je tudi, da je turška vlada poslala pred Prizren osem bataljonov vojakov in iz turških ust se poroča, da so se Arnavti umaknoli v gore; za resnico turških poročil, to se samo ob sebi ve, pa ne moremo dajati poročila. Verjetna pa so poročila iz Srbije, in po teh soditi, upor v Albaniji ni zadušjen, ampak se še širi, ker srbska vlada naglo pošilja na meje vojske, da branijo srbsko deželo napadov od Arnavtov. Turškemu drevesu, ki stoji v Evropi, odsekali so uže skoraj vse veje, da na tla ne telebi njegovo deblo, a zaman, tudi to je vse trohljivo, vse črveno, prvi piš, morebiti prav iz Albanije, utegne ga podreti. In to bi v čast bilo in v blagost Evropi, vzlasti Avstriji, ki je, žalibog, v veliko lastno škodo, še v drugej polovici tega stoletja Turčijo na rokah nosila.

V italijanskej poslanskej zbornici je 18. t. m. minister Mancini odgovoril na interpelacijo o kolonijalni politiki in rekel, da vlada odločno drži evropskega značaja v egiptovskem praskanju. Italija v letu 1882 ni odbila skupnega postopanja, ampak stavila je le pridržke. Pri vsem določnem in živem sočutju za Angleško dela vlada v rudečem morji bistveno italijansko politiko. Razmere mej Italijo in Angleško so zaupljive in srčne. Pad Kartuma ni bil ugoden trenutek, ponujati pomoči Italije močnej Angleški. Poslanec Nigra je dobil

le ukaz, naj Angleški izjavi, da Italija prevzame brez odškodovanja skupno postopanje, ako bi se to želelo, da se pa ne zaveže za nobene dolžnosti, ki bi nasprotovale duhu in pogojem trcarske zveze. Angleška bi se morala zavezati za obdržanje enakotežja v srednjem morju. Angleška vlada se je srčno zahvalila in izjavila, da bi zdaj zahtevanje podpore vero v angleško moč omajalo, pridržuje pa si, na to ponudbo se vprihodnje ozirati. Mancini pristavlja, da so dogodbe na jugu razprave v angleškem parlamentu o angleško-ruskim zadevah in nastopivši vročina v Sudanu to prašanje odložile. Mancini naglašuje dobrote tesne zveze z Nemčijo in Avstrijo in pravi, da vlada vprihodnje potrebuje prosto roko v svojih podjetjih. Če mora biti, znala bo Italija za civilizacijo častno nalogo prevzeti, ali brez dovolitve parlamenta se ne spusti v ozbiljno sodelstvo v Sudanu. — Vojni minister pa je izjavil, da je zdaj zadosti vojakov v Masavahi, a lahko se pošlje še 15.000 do 20.000 mož. — Interpelanti so bili s tem zadovoljni, vsled česar je Mancini izjavil, da smatra to za odobravanje vladine politike, in vlada bo tudi vprihodnje varovala narodno čast in državne interese.

V angleški zgornjeje zbornici je 17. t. m. razložil Granville Gladstonevo izjavo, katero je dal spodnjeje zbornici, da se je mej Angleško in Rusijo sklenol dogovor, da se ruska, pa tudi avfganska vojska ne bode dalje pomikala.

V angleški spodnjeje zbornici je Gladstone 18. t. m. izjavil, da poravnanje z Rusijo more dela komisije za vredbo meje le pospešiti. Rusija je odbila angleško zahtevanje, naj umakne vojske iz prepirnih krajev ter to podpirala s tem, da ima pravico na te kraje. Iz previdnosti in v interesu miru se je angleška vlada temu udala ter bode preiskovala te pravice.

S francosko-kitajskega bojišča poroča Briere, da je Pakoi zaprt. Trdi se tudi, da se je ponudila nemška vlada za posredovanje miru mej Francijo in Kitajem, in da je v Pekingju stranka miru zopet prevladala.

DOPISI.

Rojan. 18. marcija. (Izv. dop.) — Resnica je žalibože, da je v mnogo šolah v okolici dosti železi, prav za prav škodujejo, mesto da bi koristile. Nekateri učitelji, več še nekateri učiteljske obitelji, šolo na čisto materialen način, kakor prava »gente d' affari«.

Ne nahaja se kmalo otrok tako zane-marjenih, kakor v nekaterih krajih okolice, in temu je dosti kriva šola. Deklice se prav malo nauče ženskih del; ne znajo dobro ne šivati, ne kvečkati ni plesti, kaj še le pisati, računati itd.

Otroci se sploh ne nauče ne dobro slovenskega, ne italijanskega, ves poduk je le površen in verstvo se premalo podpira po učiteljstvu. Starišem se ne more pripisovati toliko krivde, kakor učiteljskemu oboju, kajti šole so za učbo, a ne, da bi se v njih uganjala zunanja politika. Pri nas pa se v šoli v prvej vrsti uči mržnja do materinega jezika, do lastnega naroda in širše domovine.

Nad vse pa je treba grajati izgled nekaterih učiteljev. Moj tem je ena, katere mati za sveto dožnost, da lastno mater prezira, ker je Slovenka, akoprem je reva uže stara in bolenna. Ta učiteljica ima hčer, katerej je vcepila isti srd do vsega, kar je slovenskega, pa je ni naučila ničesa, kar bi bilo potrebno za življenje. Ali ni to pohujšanje? Take učiteljice pač ne morejo biti koristne, ampak na njih pada velika odgovornost, učenke jo bodo še proklinjale.

Prišlo je do tega, da omikanejši in marljivejši starši svoje otroke iz take šole jemljejo in jih pošiljajo rajše daleč v mesto, ali pa celo v Gorico in Ljubljano v šolo.

Tako skrbi torej magistrat za okolico. Pred vsem gleda, da jo demoralizuje, da potem ložeje svojo poitalijančevalno politiko uganja.

Otroci okoličanom naj se v šoli zane-marjajo, naj se ootujajo svojemu rodu, celo veri, postopajo nat, neuki naj ostanejo, sicer naj jim bode neoblaženo, značaj deveta briga. — To je uspen šol, v katerih poučujajo nekateri učitelji in učiteljice, ki so posebni ljubljenci magistrata.

Slabo seme pa bode le mestu škodovalo in zaslepelost naših mestnih očetov, kateri bi žrtvovali vse svetinje človečanstva za prazne fantazmagorije, maščevala se bode nad mestom samim, kakor se je uže začela maščevati.

Jaz, ki to pišem, sem Italijan, ali gnjusi se mi to, ker vidim vsak dan v

okolici tržaške; gnjusi se mi nesramnost, skatero se nemorala javno širi celo po družtvih, v katerih je rad sam župan. — Gorje mestu, kder se tako gospodari!

Iz Ricmanj v 20. dan marcija 1885. — Včeraj je bil za našo vas krasen dan. Da si je zjutraj bilo nebo nekoliko z oblaki prevlečeno, vendar je došlo obilo naroda, v cerkvi in pred cerkvijo je bilo vse natlačeno ljudstva. Petje je bilo temu prazniku primerno, jako lepo. Osobito se je odlikoval prvi tenor, koji bi po mojem mnenju zaslužil boljsega mesta, nego pa da prepeva samo v domačej vasi. Po maši se je razšlo nekoliko ljudstvo, a kmalo na to je pa prihajati jelo v celih tolpah v vas. Tu si videl, kako rad se Slovan iz tržaške okolice zateče v bližnjo vas istrsko. Narod se je prav dobro zabaval in to vse v najlepšem redu. Po raznih krajih, kder so mogle zelene vejice kot znak, da se tam toči dobro vince, razlegale so se pa slovanske pesni.

Prav srčno me je veselilo, da se baš v tržaške okolici in v bližnjih vaseh istrskih petje s tolikim navdušenjem razširja. To vam je bilo petje! Tu so peli Viliš, tam Zvonasi in zetel v drugem kraju so peli Skalaši in Dolinci. Tudi naš domači zbor je par pesnic prav gladko zapel. Ker našemu čestitemu gospodu učitelju ni moglo poučevati naših vrlih pevcev, zato bi jim jaz svetoval, naj bi se združili z pevci lonjerskimi, ki so si prav sedaj ustanovili svoje društvo. Pot ni tako daljna in mislim, da kedor ima veselje do petja, kar imajo naši možiki, tudi se ne ustraši te kratke poti, dragi sovaščani! storite ta korak in gotovo se proslavite s svojim petjem mej svojimi rojaki.

Da se mi ne bode očitalo strankarstvo, da naše pevce preveč hvalim, bodem rajši nadaljeval dopis, kakor sem se bil nameril. Ako sem preje omenil, da se je razlegalo lepo slovansko petje, kar neizmerno me je tudi veselilo, da so naši možiki dospeli do tega prepričanja, da le slovanska pesen more v slovanskih srcih obuditi ono radost, ono čuvstvo, koje je zili skladatelj v sladko melodijo, moram pa to, če se ozrem na naš nežni spol, drugače označiti. Da se naš nežni spol še tako malo zaveda svoje narodnosti, ni sam kriv. Kriva je premnogokratna dotika z italijanskim življenjem, in baš te italijanske pesni se tako hitro privadijo ušesu, da človek sam ne ve kedaj in kako se je vtihtapila. Deklice naše so žrgolele nekoliko slovenski, a kmalu jim je prišel jezik migati v tej blaženi italijansčini. Samo to je nekoliko kalilo občno veselje, ali mislim, da se tudi deklke sčasoma vzbudé po naših vaseh, ter postanejo vzorne rodoljubkinje.

Iz Materijske občine dne 15. marcija. Dopis iz Materije 4. marcija v 20 št. »Edinosti« ima toliko neresnic v sebi, da bi se prav za prav ne izplačalo jih popravljati, ampak le čestitati dopisniku, kako je tak mojster, da more kaj takega spraviti v par kratkih vrstic. Ne na ljubo takemu dopisniku, koji tega imena ni vreden, ampak radi resnice, naj navedem nekaj proti ovemu dopisu.

Govoreč o uzrokih, zakaj mora ubogo ljudstvo plačevati kazni zaradi šolskih zamud, navedel je le roditelje in prejšnji kraj. Šolski svet, — glavni uzrok — učitelja — pa je popolnoma prezrl. Če ni povsodi to, v Materiji je gotovo bilo! Ne resnična pa je trditev, da prejšnji kraj. Š. svet ni opominjal roditeljev, da morajo svoje otroke redno v šolo pošiljati.

No, hvala Bogu in našim slavnim »veljakom«, zdaj je šola v Materiji natlačena (!!) do 10. ure zvečer!! Brri! kako velikansk prevrat! Prejšnja leta je bila šola še po dnevi večinoma prazna, ker so jo učenci kaj ne vno in nemarno pohajali, zdaj pa jih je kar naglo obsedel duh napredka, da hočejo morda ono nadomestiti, kar so zanemarjali v prejšnjih letih.

Čudni pa so vendar ti Materijci — po dopisnikovej trditvi — da otrok, kojim postava velevala, da morajo šolo obiskovati, v šolo se pošiljajo, ampak raje plačujejo kazni, a sami (odrasli fantje in stari možje!) zvečer in po noči do 10. ure v šolo hodijo! V tako kratkih vrstah toliko nedoslednosti, to je uže smolal!

»Z šolo bodi naroden napredek«, modruje dalje dopisnik, potem ko je podknil naprošenega kadila učitelju g. D. Marsikdo se smeje, ko kaj takega sliši in bere, a še več bi se jih bilo, ako bi vedelo naše razmere, ter da je oni g. D. Debenjak — vse prej nego narodnjak.

V onej šoli, kder se mladina muči s poučevanjem nemščine, ni pričakovati narodnega napredka. G. D. pa za svoj narodni (!!) napredek v šoli dohlva lep močnjček. Zato naj se ne hvali z napredkom in rodoljubjem, katerega on ne pozna.

Domače in razne vesti.

Okoličane in tudi slovenske Tržačane naj si bodo tudi Gikorjaši

opozorujemo na govor poslanca Nabergoja v drž. zboru. Naj nam zdaj Sior Poldo pové, kedo se je najboljši potegnel za koristi Trsta, naj na priitko primerjajo le g. Nabergoja govor z govori drugih tržaških poslancev, pa naj sodijo, ako je Nabergoj na svojem mestu ali ne. In proti takemu poslancu, ki se je dosedaj še najboljši pokazal, mej vsemi drugimi, hoče kandidirati pri prihodnjih volitvah Sior Poldo, ki še v Trstu ne zna odpreti ust! — Viuite, kako brezpametno v zid bubate Gikorjaši.

Ude pol. društva »Edinost« opozorujemo na občni zbor, ki bode jutre v sobani obrtnijskega društva na Verdeli. Začetek točno ob 4. uri popoldne.

Lloydovi parniki mej Trstom Benetkami bodo od 2. aprila počenši hodili iz obih luk ob 11. uri zvečer, in ne večopolnoči, in sicer vsak vtorek, četrtek in vsako sredo.

Tržaške novosti:

Velik pretep bil je v četrtek na večer okolo 8 uri. Pričeli so ta boj nekateri laški siroveži, v Lonjeri kojih oblastnost je segala tako daleč, da so se sicer pohlevni in mirni ljudje segreli, ter ošabneže iztirali iz gostilne. Na poti so si ti ljutje, ker se niso mogli znesti nad Lonjerci, hladili kri nad vsakim, ki so ga na poti iz Lonjere proti sv. Ivanu srečali ali došli, in marsikaterega so ranili. Naposled staknili so pa sami take, da sta sedaj dva v bolnici eden pa doma zdihuje, in obžaluje svojo preveliko italijansko pogumnost. To so bili agitatorji Gikorije in glejte tako hoče priobiti to društvo simpatije med našim narodom. Ali so smešni! Sedaj je začetek kaj pa še vse bode o času volitev.

Policijsko. V hiši št. 288 ulica Solitario, je nek neznan tat vkral več srebrnine in zlatnine v škodo nekega prodajalca cvetlic. Tatove iščejo. — 19 letni ševljarski učenec, J. K. iz Trsta, ki večkrat v velikem gledališču nastopi kakor štatist, je bil prijet, ker je na prepovedanem kraju v gledališču kadil. Brezslužbeni natak O. L. iz Solnograda, ki ga je zasledovala rečka policija radi tatvine bil je prijet od tukajšnje policiji, ker so ga spoznali.

Izpred sodnije. Sodnija je obsodila te dni 23 letnega fakina Franca Makusa-a zaradi tatvine na 4 mesce ječe, 30 letnega delalca Jožefa Stojkoviča tudi na 4 mesce, ker je necega prodajalca Debevc močno poskodoval, in 18 letnega krojača Alojzija Kastelica na 8 mesecev ječe zaradi tatvine.

Občno zborovanje »Tolminskega učiteljskega društva« je odloženo vsled nepričakovanih ovir (zaradi katerih tudi odpade namerjavana veselica) na 2. dan meseca maja tega leta. (V ta namen naj bi se držala šola 1. maja, a naj se zato da prosto 2. maja, ali pa naj se pouk odloži na prihodnji četrtek). Društveniki, koji hote predavati o kakem predmetu, naj naznanijo to najdalje do 10. aprila t. l. odboru, da bode ta mogel o pravem času določiti bolj potanko dnevni red, ki se pozneje objavi. Nadejati se je, da bodo društveniki, kojim je šolstvo, pa tudi čast in blagost svojega stanu na srcu, zdatno sodelovali z Odhodom.

Goriške novosti. Jezuviti nameravajo v Gorici zidati velikanski konvikt, nakupili so uže prostor, na katerem bodo sezidali palačo, ki bode stala nad 100.000 glo. — Tržaški bogatin grof Brandi je kupil v Gorici neko vilo in se nekda popolnoma preseli v Gorico, v Trstu se učenja zaradi tega ne bo jokal nobeden. — Zidati se bode v Gorici tudi velikanski hotel pension za tuje in zidali bodo še drugi bogatini in aristokratje več novih palač v avstrijskej Nici. — Umrli je 18. t. m. v Gorici v 73 letu Ernest grof Coronini sin rajncega na Kranjskem in na Primorskem dobro poznanega grofa Mihaela Coroninija, kateri je nekda podedoval vse Kobenzlove grajščine in je bil eden prvih grajščakov avstrijskih. — Iz Cervinjskega okraja se je te dni 600 ljudi preselilo v južno Ameriko. Vsa svarila proti izseljevanju nič ne pomagajo, ljudje o igovarjajo: »slabše kakor tukaj, nam ne more biti tam«. Žalostno, a resnično; ali v našej Furlaniji in po vsej Italiji bliža se agrarno prašanje, katero vtegne socializmu dati največje pomoč.

Tržno poročilo.

Kava — mlahova kupčija, cene jako sibir. Prodalo se je 1200 vreč kave Rio de f. 48 do 57, Java velja f. 63 do 66, Ceylon plant f. 86 do 119.

Sladkor — dobra kupčija po viših cenah. — Prodalo se je te dni 5000 vreč sladkorja po f. 19.50 do 22.50.

Sadje. — Pomeranče limoni f. 2.50 do 5.50, fige v veneti f. 15 do 16, rožiči f. 6 do 7, opaša f. 10 do 14, cvebe f. 10 do 13, Elemé f. 20 do 32, Sultanina f. 24 do 36.

Olje — jedilno f. 42 do 48.50, namizno f. 66 do 91.

Petrolje — stalno na f. 9.25.

